

Powiatowy Dom Kultury w Mrągowie¹ w świetle prasy regionalnej z lat 1963 – 2008 oraz Archiwum Zakładowego

Nowa władza komunistyczna, która ukształtowała się w Polsce w świecie „postjałtańskim” od samego początku cieszyła się znikomym poparciem społecznym. Kontrastowało to z oficjalną propagandą głoszącą „koniec wyzysku klasy robotniczo – chłopskiej” i „triumf demokracji ludowej” mającej być wyższą formą ustroju społecznego. Za jeden ze sposobów uzyskania aprobaty społecznej wybrano przekonanie jak największej ilości ludzi, że władza troszczy się o ich rozwój kulturalny, oprócz tego chęć kontroli życia kulturalnego oraz w dużym zakresie sposobu spędzania przez obywateli wolnego czasu, była niejako jednym z aksjomatów systemu komunistycznego.

Poza tym wydarzenia lat 50., jak śmierć Stalina czy zakończenie wojny w Korei poskutkowały pewnym odprężeniem pomiędzy blokami państw podzielonych „żelazną kurtyną”, co m.in. w Polsce pozwoliło na większe nakłady konsumpcyjne, w tym także na rozwój kulturalny, kosztem ogromnego wcześniej rozwoju przemysłu zbrojeniowego i ciężkiego.

W tym kontekście należy rozumieć powstawanie, głównie w latach 60., dużych placówek kulturalnych jak wojewódzkie i powiatowe domy kultury, podlegające resortowi kultury. Prawdopodobnie taka też jest geneza powstania Powiatowego Domu Kultury w Mrągowie (dalej: PDK) 22 września 1963 r. Gmach PDK miał rozmiary 47 m x 32 m i kubaturę 14 800 m³. Posiadał salę widowiskową na 506 miejsc, nowoczesną scenę, kabinę kinową, pracownię dla zespołów teatralnych, tanecznych i muzycznych oraz pomieszczenia przeznaczone dla administracji i Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej. W jednej z sal zorganizowano Pedagogiczną Bibliotekę Powiatową, a rok później (27 września 1964 r.) w przyziemiach otwarto Klub Prasy i Książki „Ruch”².

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie zebranych i uporządkowanych informacji na temat wyżej wymienionej placówki w oparciu o gazety, w większości regionalne, ale również ogólnopolskie, uzupełnione o zasób znajdującego się tam Archiwum Zakładowego, a także ocena tego, jak była przedstawiana jej działalność w prasie w różnych okresach. Z pewnością nie spełnia on roli pełnej monografii tej instytucji, na której powstanie, zdaniem autora, jest jeszcze zbyt wcześnie. Działalność poszczególnych stowarzyszeń i klubów działających przy Domu Kultury, jak chociażby Amatorskiego Klubu „Filmia” czy Oddziału Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego w Mrągowie, będącego autonomicznym stowarzyszeniem związanym jednak z PDK, zasługuje z pewnością na oddzielne opracowania, które mogłyby być w przyszłości podstawą takiej pracy. Przystępując do niej należałoby również zebrać relacje licznych żyjących jeszcze dawnych pracowników ośrodka, nie wspominając już o szerszej kwerendzie archiwalnej, także w Archiwum Państwowym w Olsztynie. Niemniej autor ma nadzieję, że artykuł naświetli wiele ciekawych, nieznanych dotąd szerzej aspektów historii obecnego Centrum Kultury i Turystyki w Mrągowie.

Warto zaznaczyć, że napisanie artykułu było możliwe w dużej części dzięki wieloletniej pracy bibliotekarzy mrągowskich, którzy w latach 50. zaczęli gromadzić wycinki prasowe dotyczące Mrągowa i okolic. Tą niezwykle pożyteczną pasję, jak określił to na łamach „Dziennika Pojezierza” Tadeusz Matulewicz³, rozpoczął Wacław Gołowicz⁴, znany bibliotekarz mazurski,

¹ Obecnie (grudzień 2009 r.) placówka nosi nazwę Centrum Kultury i Turystyki w Mrągowie, dla podkreślenia opisywanych ram czasowych autor zdecydował się na użycie w tytule pierwszej nazwy tej instytucji. O kolejnych zmianach nazwy w dalszej części artykułu.

² Gołowicz Wacław, rozdz. *Kultura* [w:] *Mrągowo. Z dziejów miasta i powiatu*, pod red. T. Kurzyny, Olsztyn 1975, s. 390.

³ Matulewicz Tadeusz, *Zapiski znad jeziora Czos. Bibliotekarska pasja*, „Dziennik Pojezierza” 1988, nr 120, s.5.

⁴ Gołowicz Wacław (1919 – 1983) – bibliotekarz, działacz społeczny na ziemi mrągowskiej, malarz i fotograf amator, pamiętnikarz; Urodził się w Rzechowie Wielkim koło Makowa, na północnym Mazowszu. Jako podoficer Wojska Polskiego brał udział w kampanii polskiej 1939 r., walczył pod Gruduskiem i Boruńskiem, wziął udział w obronie

późniejszy patron Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mrągowie. Od 1964 r. zaczął gromadzić je systematycznie w opracionych kronikach, posiadających indeks tematyczny, osobowy i miejscowości. W 1974 r. zadanie to przejęła młodsza bibliotekarka, Elżbieta Dołgosz. Ta pożyteczna działalność, umożliwiająca bardziej gruntowne badanie historii powiatu mrągowskiego, jest kontynuowana po dziś dzień, obecnie zajmują się nią bibliotekarki Pani Barbara Szymańska, kierownik Biblioteki Miejskiej oraz Pani Agnieszka Piątkowska.

Pierwsze wzmianki na temat PDK w Mrągowie pojawiły się na łamach „Słowa na Warmii i Mazurach”, niedzielnego dodatku do PAX – owskiego „Słowa Powszechnego”, ukazującego się z inicjatywy Wojciecha Kętrzyńskiego. W numerze z 5 – 6 października 1963 r., czyli w około 2 tygodnie po otwarciu placówki, ukazał się artykuł *Druga „Olsztyńska Jesień”*⁵ traktujący o działalności kulturalno – oświatowej województwa olsztyńskiego, w którym można dowiedzieć się o otwarciu PDK w Mrągowie 22 września b.r. Miało to miejsce podczas obchodów otwarcia Roku Kulturalno – Oświatowego 1963 – 1964. W uroczystości brał udział sam minister Kultury i Sztuki Tadeusz Galiński, wiceminister Zygmunt Garstecki, a także kierownik Wydziału Kultury KC PZPR Wincenty Kraško, wiceminister Oświaty Jan Szkop, przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie inż. Marian Gotowiec, I sekr. KW PZPR w Olsztynie Stanisław Tomaszewski, przedstawiciele władz partyjnych itd. Poza zdjęciem budynku PDK artykuł nie zawiera niestety żadnych istotnych informacji.

Dopiero rok po otwarciu placówki, na łamach „Panoramy Północy”, ukazał się obszerniejszy artykuł opisujący kulisy powstania PDK w Mrągowie⁶. Możemy dowiedzieć się z niego mianowicie, że był on sobowtórem otwartego 22 lipca 1964 r. PDK w Wałczu, na Pomorzu, a jego budowa kosztowała około 10 mln zł. Co ciekawe, autor bardzo negatywnie oceniał działalność mrągowskiego PDK, zarzucając mu brak aktywności, porozumienia z lokalnymi instytucjami oraz negatywnie pisał o odbywających się tam grach w brydża. Sugerował również brak porozumienia dyrektora PDK, Władysława Mańka z zastępcą kierownika wydziału oświaty i kultury Prezydium Powiatowej Rady Narodowej.

Oprócz tych kilku wzmianek prasowych, towarzyszących otwarciu placówki, na parę kolejnych lat działalność PDK w Mrągowie była nieodnotowywana w gazetach. Nie jest jasna przyczyna tego stanu rzeczy, być może odpowiada za niego linia redakcyjna gazet regionalnych, nie uwzględniająca w takiej skali wydarzeń kulturalnych, jednak jest to tylko nie poparta faktami hipoteza. W każdym bądź razie od 1967 r. na łamach prasy, przede wszystkim „Głosu Olsztyńskiego”⁷, dziennika uważanego za organ prasowy KW PZPR w Olsztynie, przeważnie kilka razy w miesiącu zaczęły pojawiać się dość lapidarne w treści adnotacje, głównie o imprezach i wystawach odbywających się w mrągowskim domu kultury.

Tak więc, wiadomo że w drugiej połowie lat 60. odbywały się tam liczne wystawy prac plastycznych⁸, malarskich, czy fotograficznych amatorów, członków kółek zainteresowań, a nawet lokalnych artystów. PDK organizował także często konkursy recytatorskie, tańca lub śpiewu. Dochodziło również do wydarzeń większej rangi, na skalę województwa, a nawet całego kraju.

Modlina. Po wojnie osiedlił się w województwie olsztyńskim. Po krótkim okresie pracy w administracji państwowej w gminie Bisztynek, w 1950 r. objął stanowisko kierownika Biblioteki Powiatowej (od 1975 – Miejskiej) w Mrągowie, na którym pracował aż do czasu przejścia na emeryturę w 1979 r. Za jego kadencji doszło do dużego rozwoju biblioteki (ponad 50 tys. woluminów z początkowo skromnej placówki o 2 – osobowym personelu), osobiście opracował kartotekę regionalną, dzięki jego działalności biblioteka mrągowska stała się cenionym w województwie ośrodkiem oświatowym. Był znanym działaczem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, członek Komitetu Miejskiego PZPR, w którym przez kilka lat pełnił funkcję sekretarza. W 1984 r. Miejska Rada Narodowa w Mrągowie podjęła uchwałę o nadaniu tamtejszej Miejskiej Bibliotece Publicznej jego imienia. Zob.: Dudzińska Zofia, *Z Mrągowa, gdzie Gołowicz...*, „Gazeta Olsztyńska” 5 listopada 1979, nr 250, s. 3.; Burakowski Jan, *Bibliotekarz zaangażowany*, „Gazeta Olsztyńska” 19 – 20 maja 1984, nr 119, s. 4.

⁵ Swat Tadeusz, *Druga „Olsztyńska Jesień”*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 5 – 6 października 1963, nr 39, s. 1, 6.

⁶ Ostaszewski Tadeusz, *Palacowe sny i jawa*, „Panorama Północy” 22 listopada 1964, nr 47, s. 3, 6.

⁷ „Głos Olsztyński” został przemianowany 6 kwietnia 1970 r. w „Gazetę Olsztyńską”.

⁸ Już w marcu 1967 r. instruktor plastyczny Aleksander Wydorski prowadził od dłuższego czasu tzw. Szkołkę plastyczną; „Głos Olsztyński”, 31 marca 1967, nr 76.

W 1968 r. odbył się Ogólnopolski Konkurs Recytatorski⁹, a rok później koncertowała Państwowa Orkiestra Symfoniczna im. F. Nowowiejskiego¹⁰.

Jak już wspomnieliśmy z perspektywy władzy komunistycznej najistotniejszą rolę spełniał aspekt propagandowy ośrodka. Było to uwarunkowane wspomnianymi na początku czynnikami oraz faktem, że Mrągowo znajdowało się w obrębie tzw. ziem odzyskanych. Sprawiało to, że władza musiała zbudować od fundamentów przynależność lokalną mieszkańców, pochodzących przecież z różnych części kraju, w dużej mierze nawet z terenów nie wchodzących już w jego skład¹¹. Miało to być jednym z czynników ułatwiających akceptację monopolu politycznego PZPR.

W taki sposób wykorzystywano również PDK w Mrągowie. Gazety informowały o odbywających się tam wystawach i konkursach popularyzujących historię radziecką i propagujących system socjalistyczny, jak rozpisanie konkursu na gazetkę ścienną zawierającą motywy 50 – lecia „Wielkiej Rewolucji Socjalistycznej”¹², czy wystawa reprodukcji obrazów poświęconych Leninowi¹³. Regularnie odbywały się również konkursy piosenki i poezji radzieckiej.

Od 1969 r. zaczęły pojawiać się wzmianki o większych imprezach organizowanych w mrągowskim PDK, bądź w których brał on czynny udział. W czerwcu „Głos Olsztyński” pisał o inauguracji „Mrągowskiego 25 – lecia PRL”, w której miało brać udział ponad 400 osób¹⁴. W tym miesiącu także ukazało się tam zdjęcie budynku PDK, wraz z komentarzem, że jest to największy i najładniejszy tego typu budynek w województwie oraz, że jest on nazywany potocznie „Belwederem”¹⁵. Wydaje się, że mniej więcej od końca lat 60. rozpoczęła się dobra passa mrągowskiej placówki, która od tamtej pory była bardzo często przedstawiana jako najaktywniejszy powiatowy dom kultury w województwie.

W lipcu 1969 r. pojawiły się dwie fotorelacje z obszernymi artykułami, traktujące o wiecu w Mrągowie zorganizowanym z okazji 25 – lecia PRL¹⁶. W PDK odbyła się inauguracja święta, w której miała uczestniczyć delegacja radziecka, zapowiadano pokaz sztucznych ogni, występy znanych zespołów i uroczystą sesję rad narodowych. Głównym punktem imprezy było odsłonięcie Pomnika Zwycięstwa, nazwanego później potocznie pomnikiem św. Rocha. Był dziełem olsztyńskiego rzeźbiarza Jana Nowickiego, a widniejące pod nim słowa, mające świadczyć o rzekomej historycznej przynależności Mazur do Polski: „Myśmy tu nie przyszli, myśmy tu wrócili”, wypowiedział podobno Stanisław Dombrowski, ówczesny inspektor do spraw kultury. Pomnik był rezultatem czynu społecznego, w którym oprócz mieszkańców Mrągowia i okolic brali udział również żołnierze mrągowskiej jednostki wojskowej, ocenianego na około 2 mln zł. Oprócz pomnika wybudowano także, liczący 4200 m², plac 25 – lecia PRL.

Wiec z okazji odsłonięcia pomnika, który miał zgromadzić około 10 tys. ludzi, był największą do tej pory uroczystością masową w powojennym Mrągowie. Podobno na jego zakończenie, gdy wyróżniający się podczas budowy ludzie spotkali się z władzami województwa i obwodu kaliningradzkiego, miano zgłosić pomysł budowy mola spacerowego nad jeziorem Czos, w podobnym czynie społecznym.

Kilkakrotnie w prasie wspomniany był pierwszy, wieloletni dyrektor (pełnił tę funkcję do maja 1975 r.) PDK w Mrągowie, Władysław Mańk. Pierwszy raz, na łamach „Słowa Powszechnego”¹⁷, szeroko przytaczano jego działalność terenową. Pod mrągowski PDK podlegało w tym czasie 66 placówek w powiecie. W samym '68 r. mikrobus z Mrągowia 100 razy wyruszał na wieś, gdzie organizowano prelekcje, spotkania i imprezy rozrywkowe. Mańk bardzo aktywnie miał

⁹ „Głos Olsztyński” 8 marca 1968, nr 58.

¹⁰ „Głos Olsztyński” 18 – 19 lutego 1969, nr 15.

¹¹ Na Mazurach znalazła się np. część Ukraińców przesiedlonych w ramach „Akcji Wisła”.

¹² „Głos Olsztyński” 19 kwietnia 1967, nr 92.

¹³ „Głos Olsztyński” 4 października 1967, nr 236.

¹⁴ „Głos Olsztyński” 17 czerwca 1969, nr 142, s. 6.

¹⁵ „Głos Olsztyński” 5 czerwca 1969, nr 132, s. 6.

¹⁶ „Głos Olsztyński” 21 lipca 1969, nr 171, s. 1, 3.; *Mrągowski czyn społeczny – na miarę wielkiego jubileuszu*, „Głos Olsztyński” 23 lipca 1969, nr 173, s. 4.

¹⁷ Sztaba Zygmunt, *Władysław Mańk – „Kierdziołek” z Mrągowia*, „Słowo Powszechne” 25 – 26 października 1969, nr 43, s. 3.

interesować się propagowaniem działalności kulturalnej na wsi, szczególnie wśród dzieci i co ciekawe, angażował się w walkę z alkoholizmem. Poza tym dyrektor osobiście układał teksty konferansjerki, która sam później prowadził, komponował ballady, śpiewał przy gitarze i prowokował dyskusje. PDK posiadał w momencie pisania artykułu trzy zespoły muzyczne, kabaret, teatr poezji i zespół estradowy małych form. W 1971 r. Mańk został odznaczony odznaką „Zasłużony Działacz Kultury” przy okazji obchodów Dnia Działacza Kultury, a mrągowski PDK otrzymał złotą odznakę honorową od zarządu głównego Towarzystwa Przyjaźni Polsko – Radzieckiej¹⁸.

Dziwnym wydaje się, że w roku 1977, gdy Mańk zajmował się już działalnością kulturalną w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w Szestnie, Zofia Dudzińska w artykule na temat wieloletniej pracy kulturalnej małżeństwa Mańków¹⁹ pisała, że niechętnie wspominali oni okres pobytu w Mrągowie. Mańk motywował to zarzucaniem mu zbyt dużego zainteresowania wsią. Sam dyrektor Mańk uznał za swój największy sukces zawodowy gremialne wstąpienie w szeregi PZPR członków zespołu teatralnego w PDK w Mrągowie, po wystawieniu „Niemców” Kruczkowskiego.

W latach 70. gazety w dalszym ciągu pisząc o mrągowskim PDK koncentrowały się na odbywających się tam wydarzeniach artystycznych, jak festiwalach filmów amatorskich, wystawach malarskich plastycznych, fotograficznych, filmowych, rzeźbiarskich, czy filatelistycznych, konkursach i przeglądach artystycznych, często na skalę wojewódzką, a nawet ogólnopolską. Z notki w „Gazecie Olsztyńskiej” z 1970 r.²⁰ wiadomo, że działały tam wtedy Klub Seniora (organizował spotkania dla osób starszych, rozmowy, filmy), koło filatelistów, klub rozrywki umysłowej (rozgrywki szachowe i brydżowe), Koło Miłośników Teatru, kierowane przez Irenę Danowską – Stępień, współpracujące z Teatrem im. S. Jaracza w Olsztynie, czy klub realizatorów filmowych. Łącznie koła miały zrzeszać około 300 członków.

W 1971 r. Janusz Segiet opublikował pierwszy dłuższy artykuł poświęcony wyłącznie ofercie rozrywkowej mrągowskiej placówki²¹. We wtorek PDK był zarezerwowany dla harcerzy, którzy organizowali głównie zabawy dla dzieci, soboty były dniem Związku Młodzieży Socjalistycznej, natomiast w niedziele oferowano seanse filmowe za 5 zł, gdzie wyświetlano filmy dla dzieci, seriale takie jak „Czterej pancerni i pies”, czy „Stawka większa niż życie”. Autor podkreślał również pozytywną rolę „Ruchu” w organizowaniu imprez. Od 1972 r. informacje o przygotowywanych wydarzeniach kulturalnych można było zdobyć w redagowanym przez kierowniczkę ośrodka instrukcyjno – metodycznego, wspomnianej już Irenie Danowskiej – Stępień, informatorze²².

Pierwsze wzmianki o remoncie budynku pojawiły się w „Gazecie Olsztyńskiej” w 1972 r.²³. Zapowiadano remont zarówno elewacji, jak i wnętrza budynku. Na pierwszym piętrze miał być urządzony Międzynarodowy Klub Książki w miejsce starego klubu „Ruchu”, nowe pomieszczenie miał otrzymać też zespół filmowy.

W okresie zimowym jasno oświetlony budynek PDK zachęcał mieszkańców Mrągowa do udziału w różnego rodzaju kołach zainteresowań. Pokazy dawała dziewczęca grupa wokalna, działały kluby recytatora, Klub Szachisty²⁴. Latem z kolei, od '74 zaczęto regularnie organizować dyskoteki dla młodzieży przed budynkiem ośrodka²⁵, ta forma rozrywki musiała wzbudzić duże zainteresowanie, bowiem zimą tego roku udostępniono młodzieży salę, która po malowaniu i udekorowaniu została przekształcona w salę dyskotekową²⁶. Warto zaznaczyć, że mrągowski PDK od początku istnienia prowadził intensywną działalność kulturalną także w okresie letnim,

¹⁸ „Gazeta Olsztyńska” 24 maja 1971, nr 121, s. 1 – 2.

¹⁹ Dudzińska Zofia, *By pięknie brzmiało polskie słowo*, „Gazeta Olsztyńska” 10 sierpnia 1977, nr 179, s. 3.

²⁰ „Gazeta Olsztyńska” 19 sierpnia 1970, nr 117, s. 4.

²¹ Segiet Janusz, *Z rozmów, spotkań, notatek czyli o kulturze w powiecie*, „Gazeta Olsztyńska” 21 lutego 1971, nr 43, s. 5.

²² „Gazeta Olsztyńska” 12 stycznia 1972, nr 9.

²³ „Gazeta Olsztyńska” 23 marca 1972, nr 70, s. 6.

²⁴ Segiet Janusz, *Zimowy wieczór w mrągowskim PDK*, „Gazeta Olsztyńska” 13 – 14 stycznia 1973, nr 11, s. 6.

²⁵ „Gazeta Olsztyńska” 7 sierpnia 1973, nr 186, s. 3.

²⁶ „Gazeta Olsztyńska” 13 grudnia 1973, nr 296, s. 4.

organizując m.in. wypoczynek dla licznie przyjeżdżających kolonistów. W '74 zajmował się tym przede wszystkim Władysław Mańk, wraz z trójką współpracowników: Teresą Badurek (dział oświatowy), Krystyną Bejnar (dział artystyczny) i Tadeuszem Ślusarkiem (instruktor muzyczny)²⁷. Warto zaznaczyć, że pierwsza dwójka pełniła w późniejszych latach funkcje dyrektorów placówki.

W marcu 1974 r. przy PDK w Mrągowie powstało 20 – osobowe numizmatyczne koło terenowe, prezesem został wybrany Ryszard Bitowt²⁸, późniejszy pasjonat, admirator ziemi mrągowskiej. Koło działało już wcześniej, bowiem jego początki datuje się na 1968 r. Była to jedna z najaktywniej działających organizacji związanych z PDK na przestrzeni lat jego istnienia, zasługująca na oddzielne opracowanie. W prasie regionalnej kilkakrotnie pojawiały się dłuższe informacje na jego temat²⁹.

Oprócz zdecydowanie pozytywnej oceny mrągowskiego ośrodka, jakie górowały w prasie regionalnej, już w latach 70. zdarzały się czasem doniesienia o jego nieprawidłowościach. Były to informacje typu brzydkiej gablotki ogłoszeniowej i zaniedbanym terenie wokół placówki³⁰, czy zła ocena stanu technicznego samochodu, będącego w wyposażeniu PDK, który zresztą stracił zezwolenie na poruszanie się po drogach w kwietniu 1975 r.³¹

W maju 1975 r. stanowisko dyrektora PDK objęła Janina Przyborowska³². Początek kierownictwa musiał być dla niej pomyślny, bowiem już w następnym roku podczas III Ogólnopolskiej Giełdy Programowej jury przyznało jej nagrodę, honorowe wyróżnienia spośród załogi mrągowskiej otrzymał też Stanisław Kuś i Teresa Badurek za program „Chłopskie Dominikana”³³, który został swoją drogą zauważony na łamach „Trybuny Ludu” jako jedna z nielicznych ofert kulturowych przeznaczonych dla mieszkańców wsi³⁴.

Za dyrektorstwa Przyborowskiej PDK w Mrągowie w dalszym ciągu był najlepiej oceniany w województwie. Janusz Segiet chwalił ją za odważne zmiany strukturalne, w tym inicjatywę, aby poszczególne dni tygodnia, czy miesiąca poświęcić oddzielnej tematyce, zapraszając do współpracy organizacje młodzieżowe, instytucje społeczne, związki twórcze. Działacze kulturalni nawiązywali np. kontakty z Urzędem Stanu Cywilnego, w celu organizowania świeckich uroczystości podczas ślubów, czy nadawaniu imion dzieciom³⁵.

Działalność Mrągowskiego Domu Kultury³⁶ była opisywana także w artykule Barbary

²⁷ Judzińska Halina, *Lato bez ogórków...*, „Gazeta Olsztyńska” 10 – 11 sierpnia 1974, nr 188, s. 4.

²⁸ „Gazeta Olsztyńska” 26 marca 1974, nr 72, s. 4.

²⁹ W 1978 r. Koło Numizmatyczne w Mrągowie podlegało olsztyńskiemu oddziałowi Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego, zrzeszając 26 członków. Jego członkowie zbierali się raz w miesiącu w Muzeum Ziemi Mrągowskiej i po odczycie historycznym przystępowali do wymiany walorów. W rękach mrągowskich numizmatyków znajdowały się monety krajów nadbałtyckich: Litwy, Łotwy, Estonii, serie banknotów emitowanych przez miasta, kilka banknotów niemieckich o tematyce kopernikowskiej, dziewiętnastowieczne monety rosyjsko – polskie, krzyżackie, oraz rzymskie. Koło działało nawet poza rejonem województwa olsztyńskiego, organizowało także odczyty w szkołach i klubach. W późniejszych latach Koło urządziło wystawy w Muzeum Ziemi Mrągowskiej, jak: „Kobieta na monetach i banknotach”, *Monety polskie 1916 – 1979*”, „Monety i banknoty ZSRR, CSRS, NRD”, czy „Mrągowo i okolice w zbiorach kolekcjonerów”. W 2002 r. Oddział Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego w Mrągowie obchodził 35 – lecie istnienia, z tej okazji została zorganizowana wystawa zbiorów w Centrum Kultury i Turystyki (dawny PDK) w Mrągowie. Gratulacje numizmatykom złożył dr Krzysztof Filipow, wiceprezes Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego. Koło działa po dziś dzień, a zasługi Ryszarda Bitowta w popularyzacji historii Mrągowa wykraczają poza jego zainteresowania numizmatyczne. Zob.: *Entuzjaści starych monet*, „Gazeta Olsztyńska” 14 marca 1978, nr 179, s. 4.; Tyrolski Ryszard, *Tropiciel historii*, „Gazeta Olsztyńska” 1983, nr 62, s. 5.; Wieczorek Alina, *W skarbcu numizmatyków*, „Gazeta Olsztyńska” 5 listopada 1996, nr 215, s. 4.; *Numizmatycy świętują. Odslona z medalem*, „Gazeta Olsztyńska” 4 maja 1998, nr 85, s. 4.

³⁰ „Gazeta Olsztyńska” 24 lutego 1975, nr 45, s. 7.

³¹ *Kultura w gminie*, „Gazeta Olsztyńska” 21 maja 1975, nr 115, s. 3.

³² Tamże.

³³ „Gazeta Olsztyńska” 27 września 1976, nr 220, s. 1 – 2.

³⁴ Kiciński Wojciech, *Ogólnopolska Giełda Programowa. Pomysły i efekty*, „Trybuna Ludu” 25 listopada 1976, nr 282, s. 5.

³⁵ Segiet Janusz, *Czy skończy się na hasłach?*, „Gazeta Olsztyńska” 9 – 10 października 1976, nr 232, s. 1, 6.

³⁶ Nazwa na łamach prasy była stosowana zamiennie z „PDK”.

Helszer w „Głosie Pracy”, traktującym o atrakcjach turystycznych Mrągowa³⁷. Autorka opisywała wystawy rzeźb Michała Lewaniewskiego oraz obrazów – miniatur Tadeusza Borowskiego. PDK urządzał także występy zespołu „Estrady”, jednego z licznych mrągowskich zespołów, oraz zabawy taneczne. Autorka zwracała uwagę, że regularne wystawy były organizowane pomimo braku odpowiednich pomieszczeń.

W rozmowie z dziennikarką „Gazety Olsztyńskiej”, Haliną Judzińską, Janina Przyborowska wymieniała imprezy, które odbyły się z udziałem PDK, takie jak wystawa obrazująca działalność szkół zawodowych w przeddzień Święta Pracy, imprezę na cześć gen. Świerczewskiego czy montaż poezji i muzyki przygotowany przez mrągowską młodzież, w którym Dom Kultury zapewnił obsługę techniczną. Przyborowska podkreślała, że zależy jej przede wszystkim na skupieniu działalności kulturalnej miasta wokół PDK. Z artykułu możemy dowiedzieć się również, że Dom Kultury posiadał własny mini – radiowęzeł³⁸.

Zdarzało się, że PDK przyjmował gości wyższej rangi, jak podczas Dni Kultury Niemieckiej w 1978 r., kiedy na uroczystościach zjawił się sekretarz ambasady NRD Karlheinz Philipp i zastępca dyrektora Ośrodka Kultury i Informacji NRD w Warszawie Reinhard Gutche. Wtedy wystąpił również niemiecki pianista Jurgen Schröder³⁹.

Z kolejnego obszernego artykułu Haliny Judzińskiej, tym razem opisującego dzieje Amatorskiego Klubu „Filmia”, działającego przy mrągowskiej placówce, wyłania się przykry stan budynku⁴⁰. W 1979 r. zaprzestano urządzania dyskotek ze względu na ich złą opinię w mieście oraz zniszczenia, jakie powodowała fala dźwiękowa, mianowicie odpadała sztukateria i sypał się tynk. Poza tym w wyniku pęknięcia rury w podziemiach zimą, w budynku pojawił się grzyb na ścianach. Nowa dyrekcja miała usilnie starać się o remont, dotychczas udało się jej uzyskać dotację w wysokości 300 tys. zł z Wydziału Kultury Urzędu Wojewódzkiego, co pozwoliło na naprawienie dachu. 100 tys. zł miało być z tego przekazane na urządzenie od nowa „Filmii”.

Klub ten działał podobno już w 1958 r. (!), i z pewnością był jedną z ciekawszych form aktywności przy Domu Kultury. Dzięki pracy kinooperatorów Zygmunta Rakałowicza i Jerzego Ostaszewskiego stale otrzymywał zaproszenia z Federacji Amatorskich Klubów Filmowych na wszystkie ważniejsze imprezy krajowe. Przez ostatnie 10 lat w Mrągowie powstało prawie 100 czarno – białych i kolorowych krótkometrażówek. Niestety, jak wynika z artykułu, członkowie Klubu narzekali na brak warunków do pracy, co praktycznie uniemożliwiało jego dalsze istnienie⁴¹.

W 1980 r. „Gazeta Olsztyńska” ponownie zainteresowała się losami „Filmii”, stwierdzając niestety, że obiecany przed rokiem remont budynku nie został wykonany. Stan murów budynku był oceniany fatalnie i sugerowano ekspertyzę fachowca, ponieważ sprawa dotyczyła całego Domu Kultury, nie tylko pomieszczeń Klubu. Nowy Dyrektor, Danuta Wojtukiewicz, miała stwierdzić, że posiada środki na rozpoczęcie remontu, brak jednak odpowiedniego wykonawcy⁴². Jak widać mrągowski PDK oprócz spektakularnych sukcesów ponosił również duże porażki.

Przemawia za tym także kilka faktów o placówce w Mrągowie, jakie przytoczył Janusz Segiet opisując w swoim artykule ogólny fatalny stan domów kultury w województwie⁴³. Zwracał on uwagę na bezskutecznie czekającą na realizację dokumentację remontu oraz bardzo enigmatycznie pisał o „przeciętnych, stereotypowych popisach” mrągowskiego PDK. Na pocieszenie można dodać, że autor zauważył liczne pracownie przy ośrodku i jego specjalizację w masowej turystyce.

Jesienią 1981 r. ponownie zmieniła się dyrekcja placówki, nowym dyrektorem została Krystyna Bejnar. Wraz z tą informacją pisano o problemach z zakupem węgla, co sprawiało, że w całym budynku było zimno i mocno utrudniało pracę. Nowa dyrektor tłumaczyła się podobną

³⁷ Helszer Barbara, *Mrągowo zaprasza przez cały rok*, „Głos Pracy” 21 grudnia 1976, nr 304, s. 3.

³⁸ Judzińska Halina, *Integrując działalność kulturalną miasta*, „Gazeta Olsztyńska” 18 maja 1977, nr 111, s. 4.

³⁹ „Gazeta Olsztyńska” 1978, nr 265, s. 7.

⁴⁰ Judzińska Halina, *Klub którego nie ma?*, „Gazeta Olsztyńska” 16 – 18 listopada 1979, nr 260, s. 5.

⁴¹ Tamże, s. 1, 5.

⁴² *Klub, którego nadal nie ma*, „Gazeta Olsztyńska” 4 grudnia 1980, nr 263, s. 6.

⁴³ Segiet Janusz, *Opowieści o czterech „Kopciuszkach”*, „Gazeta Olsztyńska” 1980, nr 88, s. 6.

sytuacją także w poprzednich latach⁴⁴.

Na podstawie wyłącznie prasy nie jest możliwe ustalenie tego, czy i jak zmieniła się sytuacja w mrągowskim PDK po ogłoszeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 r. W każdym bądź razie po tej dacie właściwie zniknęły na pewien czas doniesienia o mających tam miejsce wydarzeniach. Przeprowadzenie rozmów z ówczesnymi pracownikami ośrodka z pewnością naświetliłoby w jakiś sposób ten okres.

W 1983 r. wraz ze zbliżającym się II Międzynarodowym Festiwalem Muzyki Country „Piknikiem Country” (dalej: Piknik Country)⁴⁵, na łamach „Gazety Olsztyńskiej” pojawiły się zapowiedzi tej przyszłej największej imprezy w województwie⁴⁶. Piknik Country odbywa się w Mrągowie do tej pory i przyczynił się do rozślawienia miasta w całej Polsce.

Odbył się w dniach 5 – 7 sierpnia w trzech koncertach rejestrowanych przez Telewizję Polską. Udział w nim wzięli czołowi wykonawcy muzyki country z Polski i zza granicy: Urszula Sipińska, Andrzej Rybiński, Anna Ścigalska, Tomasz Szwed, grupy: „Pod Budą”, „Babsztyl”, „Gang Marcela”, „Country Beat” z Nadą Urbankową, „Plavci” (Czechosłowacja), „Bojtorian” z Varkonyj Eszter (Węgry), „Union Western” (Berlin Zachodni). Koncerty poprowadzili Korneliusz Pacuda, Bogusław Sobczuk i Wojciech Mann⁴⁷.

„Piknik” był wielokrotnie opisywany, poświęcano mu dużej objętości artykuły z wieloma fotografiami na łamach gazet regionalnych, a czasem również tych o zasięgu ogólnopolskim. PDK nie należał do czołówki najważniejszych organizatorów imprezy, jednak niewątpliwie jako jedna z większych instytucji kulturalnych w mieście, brał czynny udział w organizowaniu na terenie miasta kolejnych „Pikników”.

Bardzo pomyślnie rozpoczął się dla MDK rok 1984. Wiele ciekawych informacji o nim pojawiło się w „Dzienniku Pojezierza”, chociażby wzmianka o zmianie nazwy ośrodka na Miejski Dom Kultury Wypoczynku i Rozrywki „Zodiak”. Pisano także o powstaniu nowej klubu – kawiarni „Orbita”, w którym odbył się już bal noworoczny. „Orbita” miała spełniać też funkcje czytelnicy, sali dyskotekowej i dancingowej o wysokim standardzie. W „Zodiaku” poza starymi formami działalności, jak kluby brydzowe i szachowe, otworzono sekcję aerobiku. Zapowiadano także oczekiwany od dawna gruntowny remont. Miał zostać wymieniony sufit, instalacja elektryczna, miejsce drewnianych krzeseł miały zająć fotele⁴⁸.

W tym roku MDK, jako jedna z dziesięciu placówek, otrzymał puchar dyrektora Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego za pośmiertną, retrospektywną wystawę malarstwa, grafiki i rysunku Tadeusza Borowskiego⁴⁹.

24 stycznia odbyła się uroczysta inauguracja jubileuszowego, dwudziestego roku działalności Domu Kultury w Mrągowie. Jubileusz stał się okazją do przypomnienia o nagrodach i wyróżnieniach, jakie zdobywały m.in. zespoły muzyczne „Sami Swoi”, „Tulipany”, „Odmieńcy”, grupa poetycka „Apostrofa”, czy Amatorski Klub Filmowy „Filmia”. Zaznaczono, że na scenie Domu Kultury często gościli aktorzy Teatru im. S. Jaracza w Olsztynie oraz innych scen polskich. Wyróżniono także 20 – osobową grupę pracowników, w tym byłego dyrektora, Władysława Mańka⁵⁰.

Niestety dobra passa „Zodiaku” została przerwana i już za kadencji nowej dyrektorki, Ireny Stępień⁵¹, doszło do strasznego wydarzenia, jakim był pożar mrągowskiej placówki. „Życie Warszawy” podało, że ogień strawił scenę, część sali widowiskowej i innych pomieszczeń, straty oceniano wstępnie na 10 mln zł⁵². Z niewyjaśnionych przyczyn gazety regionalne nie odnotowały

⁴⁴ „Gazeta Olsztyńska” 1981, nr 220, s. 2.

⁴⁵ I Międzynarodowy Festiwal Muzyki Country „Piknik Country” odbył się w 1982 r. w Karpaczu.

⁴⁶ „Gazeta Olsztyńska” 1983, nr 162, s. 5.

⁴⁷ Tamże.

⁴⁸ „Dziennik Pojezierza” 1984, nr 224, s. 3.

⁴⁹ „Gazeta Olsztyńska” 1984, nr 22, s. 5.

⁵⁰ Jubileusz „Zodiaku”. *Od malarstwa do aerobiku*, „Dziennik Pojezierza” 1984, nr 235, s. 1, 2.

⁵¹ Gazety nie odnotowują dokładnie objęcia przez nią tego stanowiska, wiadomo że była dyrektorką co najmniej od 1984 r. Zob.: „Gazeta Olsztyńska” 1984, nr 71, s. 5.

⁵² „Życie Warszawy” 1984, nr 97, s. 2.

szerzej tego wydarzenia. Ciężko doszukać się także wiadomości o odbudowie budynku.

Po tym smutnym wydarzeniu na szczęście reaktywowano ośrodek. Kolejną propozycją aktywności, tym razem przeznaczoną wyłącznie dla kobiet, zorganizowaną przez „Zodiak” stały się tzw. babskie środy. Miały one być alternatywą dla emitowanych meczy piłkarskich, które oglądała zdecydowana większość męskiej części mieszkańców miasta, a w ich program wchodziły np. pokazy kulinarne, kosmetyczne, krawieckie, rękodzielnicze, urządzanie recitali, koncertów i spotkań dyskusyjnych przeznaczonych dla pań⁵³. Ich sława miała ponoć dotrzeć do wielu miast województwa olsztyńskiego⁵⁴, a zorganizowanie przyczyniło się do zajęcia przez mrągowskie koło Ligi Kobiet Polskich pierwszego miejsca w konkursie na najlepszy oddział w województwie w 1988 r.⁵⁵.

W dniach 22 – 24 czerwca 1985 r. trwało w Mrągowie pierwsze Święto Kultury Ludowej, zorganizowane pod patronatem olsztyńskiego Wojewódzkiego Domu Kultury, ale z oczywistych względów wspierane przez miejscowy „Zodiak”, gdzie zresztą odbyła się większość imprez. Święto miało zamknąć obchody 40 – lecia „powrotu Warmii i Mazur do Macierzy” i pokazać kulturę wsi polskiej we wszystkich jej formach i przejawach. Przez trzy dni na placu przed MDK trwał jarmark rękodzieła ludowego i występowały zespoły folklorystyczne. Oprócz zespołów z Warmii i Mazur przyjechały również z województw poznańskiego, wrocławskiego, białostockiego, opolskiego, a nawet z Wieszprem na Węgrzech⁵⁶.

Święto Kultury Ludowej odbyło się w Mrągowie jeszcze 6 razy, aby na dobre zakończyć się w 1991 r. Nigdy nie zbliżyło się ono rozmachem do takich imprez jak Piknik Country czy późniejszy Festiwal Kultury Kresowej, którego właściwie było poprzedniczką, mimo to w ciągu jego istnienia było kilkanaście razy relacjonowane na łamach lokalnej prasy.

Druga połowa lat 80. wydaje się obfita w wydarzenia kulturalne dla mrągowskiego „Zodiaku”. Jeszcze w 1985 r. zorganizował on festiwal letni „Mrągowskie lato '85”⁵⁷, poza tym odbyły się w nim Festiwal Zespołów Wokalno – Instrumentalnych Polskiego Związku Niewidomych⁵⁸, Międzynarodowe Zawody Kulturowe Kobiet i Mężczyzn⁵⁹, była czynna wystawa polskich afiszy teatralnych z lat 1765 – 1939⁶⁰, odbył się Chorągwiany Festiwal Piosenki Harcerskiej Mrągowo '89⁶¹, w mrągowskim amfiteatrze wystąpił Jan Pietrzak z kabaretem „Pod Egidą” i Jan Kaczmarek z kabaretem „Elita”⁶².

Rok 1989, a wraz z nim zmiana ustrojowa mająca miejsce w Polsce, wpłynęły także w znaczący sposób na pracę i dalsze dzieje MDK. Przede wszystkim rok ten możemy uznać za cezurę wyznaczającą początek daleko idących zmian gospodarczych i społecznych w naszym kraju. Zmiana zainteresowań ludności spowodowana m.in. większym dostępem do „nowinek” zachodnich musiała w pewien sposób przekierować działalność pracowników „Zodiaku”, których zadaniem było w końcu organizowanie zajęć rozrywkowych mieszkańcom powiatu.

Można stwierdzić, że działalność Domu Kultury w Mrągowie od lat 90. coraz bardziej ukierunkowywała się na organizację imprez masowych, z których placówka ta słynęła już przecież w poprzedniej dekadzie, a nawet jeszcze wcześniej. Nie oznacza to oczywiście, że porzucono aktywność w postaci kółek zainteresowań i klubów. Wiele z nich w tych latach bardzo rozwinęło swoją działalność, a także powstało wiele nowych, co będzie widać w dalszej części artykułu.

Kolejnym skutkiem zmiany ustrojowej dla domów kultury było przekazanie ich lokalnym samorządom, co w dużym stopniu spowodowało ich odpolitycznienie, przynajmniej na szczeblu

⁵³ „Dziennik Pojezierza” 1984, nr 229, s. 3.

⁵⁴ *Kobieta to brzmi odpowiedzialnie*, „Gazeta Olsztyńska” 28 kwietnia 1986, nr 98, s. 5.

⁵⁵ *Po „babskich środach” – „babski rok”? Pierwsza liga z Mrągowa*, „Dziennik Pojezierza” 22 marca 1988, nr 56, s. 3.

⁵⁶ „El – Ka”, *Święto Kultury Ludowej w Mrągowie*, „Nasza Wieś” 1985, nr 29, s. 3.

⁵⁷ „Mrągowskie lato '85”, „Dziennik Pojezierza” 24 – 26 sierpnia 1985, nr 164, s. 16.

⁵⁸ *Niewidomi na estradzie. Od jazz – rocka do folkloru*, „Dziennik Pojezierza” 1986, nr 208, s. 1, 2.

⁵⁹ „Gazeta Olsztyńska” 1987, nr 276, s. 6.

⁶⁰ „Gazeta Olsztyńska” 1988, nr 25, s. 5.

⁶¹ „Dziennik Pojezierza” 1989, nr 110, s. 3.

⁶² „Dziennik Pojezierza” 1989, nr 93, s. 15.

krajowym.

Pierwszą większą wzmianką w prasie w latach 90., dotyczącą „Zodiaku” była informacja o znajdującej się w byłej garderobie siłowni kierowanej przez Czesława Kociubskiego, w której ćwiczyło w tym czasie około 50 młodych ludzi⁶³. Był to pierwszy obiekt tego typu w Mrągowie dostępny dla mieszkańców.

W ciągu lat „Zodiak” odwiedziło wielu znanych ludzi. Odbyły się w nim spotkania z Donaldem Tuskiem, ówczesnym przewodniczącym Kongresu Liberalno – Demokratycznego⁶⁴, Adamem Hanuszkiewiczem, znanym reżyserem teatralnym⁶⁵, zwycięzcami morskich mistrzostw świata Admiral's Cup⁶⁶, Romanem Paszke, w swoim czasie najlepszym żeglarzem w kraju⁶⁷, Zbigniewem Chojnowskim, Wandą Chotomską, Michałem Bajorem, Władysławem Kowalskim⁶⁸, koncertował Marek Grechuta⁶⁹ oraz występowali Wojciech Malajkat ze Zbigniewem Zamachowskim⁷⁰.

W grudniu 1994 r. na łamach „Gazety Olsztyńskiej” Tadeusz Stępień, ówczesny dyrektor MDK „Zodiak” oraz Ryszard Soroko, prezes Oddziału Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej w Mrągowie, zapowiadali I Festiwal Kultury Kresowej, który miał się odbyć w następnym roku⁷¹. Organizatorzy Festiwalu zakładali w nim propagowanie kultury kresowej, pomoc zespołom i organizacjom polskim działającym na byłych Kresach w pielęgnowaniu kultury polskiej. Impreza miała mieć miejsce w „Zodiaku” i amfiteatrze.

Festiwal Kultury Kresowej stał się, obok Pikniku Country, największą imprezą w Mrągowie, podobnie jak on transmitowaną przez Telewizję Polską, walenie przyczynił się do popularyzacji miasta. Podobnie jak „Piknik” odbywa się po dziś dzień i cieszy się dużym zainteresowaniem regionalnych gazet.

1995 r. stanowił początek nie tylko dla „kresówki”, wtedy mieszkańcy Mrągowy mogli dowiedzieć się z prasy o koncercie Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w MDK⁷², ta impreza charytatywna o zasięgu krajowym na stałe związała się z „Zodiakiem”, który oprócz udostępnienia sal koncertowych zaczął zajmować się również jej organizacją.

W lutym tego roku na deskach „Zodiaku” aktorzy Teatru im. S. Jaracza w Olsztynie wystawili spektakl zatytułowany „W naszym domu”. Od tamtej pory scena wyjazdowa tego teatru regularnie występowała już na deskach mrągowskiej placówki⁷³, co było świetnym zacieśnieniem trwającej od lat współpracy tych dwóch instytucji kulturalnych.

Niedługo później doszło do kolejnej zmiany dyrektora MDK „Zodiak”, którym została wieloletnia, bardzo aktywna na polu kulturalnym pracownik ośrodka – instruktor animacji kulturalnej, Teresa Badurek. Nowa dyrektor wiele nadziei wiązała z mrągowską sceną teatralną, zapowiadała też kontynuowanie dawnych form działalności⁷⁴.

Teresa Badurek nie pełniła tej funkcji przez długi czas. W kilka miesięcy po wyborze jeden z mrągowskich radnych oskarżył ją o niegospodarność. Zarząd Miasta odwołał Teresę Badurek, a pełniącym obowiązki dyrektora (na pół etatu) został chwilowo jego członek, Marian Truszkowski.

Z artykułu dowiadujemy się również, że „Zodiak” w dalszym ciągu był jednym z wyróżniających się domów kultury w województwie, działały w nim pracownie: muzyczna, taneczna, kulturystyczna, istniały trzy zespoły artystyczne oraz, jak już wiadomo, współorganizował kilka znaczących w Polsce i województwie imprez. W ostatnich latach, podobnie

---

⁶³ „Gazeta Olsztyńska” 1990, nr 5, s. 4.

⁶⁴ „Gazeta Olsztyńska” 19 maja 1993, nr 96, s. 2.

⁶⁵ Wiczorek Alina, *Hamlet prawie zawodowy*, „Gazeta Olsztyńska” 13 listopada 1996, nr 220, s. 4.

⁶⁶ „Gazeta Olsztyńska” 26 – 28 września 1997, nr 188, s. 27.

⁶⁷ „Gazeta Olsztyńska” 30 lipca 1998, nr 147, s. 17.

⁶⁸ „Gazeta Olsztyńska” 9 lutego 1999, nr 27, s. 6.

⁶⁹ *Trzydzieści lat Grechuty*, „Sowa”, „Gazeta Olsztyńska” 21 kwietnia 1999, nr 77, s. 5.

⁷⁰ *Mumin z Malajem w jednym stali domu*, „Gazeta Olsztyńska” 30 października 1995, nr 210, s. 1.

⁷¹ „Gazeta Olsztyńska” 19 grudnia 1994, nr 244, s. 3.; „Gazeta Olsztyńska” 21 grudnia 1994, nr 246, s. 3.

⁷² „Gazeta Olsztyńska” 16 stycznia 1995, nr 11, s. 7.

⁷³ „Gazeta Olsztyńska” 28 lutego 1995, nr 42, s. 3.

⁷⁴ „Gazeta Olsztyńska” 18 kwietnia 1995, nr 76, s. 3.

jak wszystkie tego typu placówki, przeżywał jednak trudności finansowe⁷⁵.

W kolejnych latach „Zodiak” w dalszym ciągu kontynuował działalność sceniczną. W roku 1996, z okazji rozpoczęcia Mrągowskiego Wieczoru Baletowego, gościli w nim solista Piotr Jakacki oraz Ilona Dworecka – Staszewska z Filharmonii Olsztyńskiej oraz grupa baletowa „Trick”. Niedługo później Teatr Muzyczny z Gdyni wystawił „Skrzypka na dachu”⁷⁶.

Tego samego roku w lipcu MDK „Zodiak”, w ramach trwającej współpracy międzymiastowej z niemieckim miastem Grünberg, zorganizował 4 – dniowe Polsko – Niemieckie Dni Kultury, na których zaprezentowano m.in. zespoły artystyczne z obu miast i wystawiono prace tamtejszych artystów⁷⁷.

Niedługo potem placówka w Mrągowie została ponownie dostrzeżona na łamach „Gazety Olsztyńskiej”. Za dumę „Zodiaku” uznano Mrągowską Scenę Teatralną, zapraszającą artystów z całego kraju⁷⁸, poza tym działała młodzieżowa grupa teatralna „Mańja”, prowadzona przez Jerzego Rulko. Ośrodek był również organizatorem spotkań środowiskowych, np. Klubu Emerytów, Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Wileńskiej czy Klubu Emerytowanych Nauczycieli. Podkreślano, że placówka jest aktywna również zimą. Odbływały się wtedy Wybory Miss czy Minilista Przebojów i Konkurs Poezji Śpiewanej⁷⁹.

Na szczególną uwagę z tych przedsięwzięć zasługuje teatr „Mańja”. Grupa działa od 1995 r.

---

⁷⁵ Katarzyński Władysław, *Gasnący „Zodiak”*, „Gazeta Olsztyńska” 14 lipca 1995, nr 178, s. 3.

⁷⁶ „Gazeta Olsztyńska” 11 kwietnia 1996, nr 72, s. 4.

⁷⁷ „Gazeta Olsztyńska” 11 lipca 1996, nr 134, s. 4.

⁷⁸ Ideą Mrągowskiej Sceny Teatralnej było zapraszanie do CKiT zawodowych teatrów, spektakle odbywają się po dziś dzień, średnio 3 razy w sezonie. Spektakle od 2005 r.:

20 lutego 2005 – Teatr im. S. Jaracza z Olsztyna “Z rączki do rączki” Michaela Cooney’a

10 kwietnia 2005 – Teatr im. S. Jaracza z Olsztyna “Ławeczka” wg Aleksandra Gelmana

18 września 2005 – Teatr im. S. Jaracza z Olsztyna “Palec Boży” Michaela Hollingera

13 listopada 2005 – Teatr im. S. Jaracza z Olsztyna “Paragraf 22” Josepha Hellera

10 marca 2006 – Narodowy Teatr Edukacji z Wrocławia “Mistrz i Małgorzata” wg M. Bulhakowa

20 maja 2006 – Operetka “Wesoła Wdówka” w wykonaniu artystów scen muzycznych Trójmiasta

25 czerwca 2006 – Teatr im. Stefana Jaracza z Olsztyna “Opowieści o zwyczajnym szaleństwie”

2 grudnia 2006 – Teatr Dramatyczny z Białegostoku “Scenariusz dla 3 aktorów” Bogusława Schaeffera

11 marca 2007 – Teatr im. Stefana Jaracza z Olsztyna “Napis” Geralda Sibley’asa

10 października 2007 – Teatr Dramatyczny z Elbląga “Sceny miłosne dla dorosłych” Zbigniewa Książka

9 grudnia 2007 – Teatr im. Stefana Jaracza z Olsztyna “Ich czworo. Tragedia ludzi głupich w 3 aktach” Gabrieli Zapolskiej

30 marca 2008 – Z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru – Teatr Im. S. Jaracza z Olsztyna – “Ćwiczenia z Witkacego – “Wariat i Zakonnica”

12 października 2008 – Teatr im. S. Jaracza z Olsztyna Miguel de Cervantes Saavedra “Don Kichote”

1 marca 2009 – Teatr im. S. Jaracza z Olsztyna “Ożenek” Nikolaja Gogoła

25 listopada 2008 – W ramach cyklu “Teatr przy stoliku” w Czytelni Biblioteki Miejskiej – “Kantata na cztery skrzydła” Roberta Bruttera w wykonaniu aktorów z Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie

5 lutego 2009 – W ramach cyklu “Teatr przy stoliku” w Czytelni Biblioteki Miejskiej – “Akompaniator” Anny Burzyńskiej w wykonaniu aktorów Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie

3 grudnia 2009 – W ramach cyklu “Teatr przy stoliku”, “Staromodna historia” Aleksiej Nikolajewicz Arbusow w wykonaniu aktorów Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie.

Sezon 2009/2010:

10 października 2009 - spektakl w ramach projektu Teatr Polska - Teatr Wiczy z Torunia "Emigranci" wg Sławomira Mrożka (Spektakl grany w 40-letnim Mercedesie L 508 D stanowiącym jeżdżącą scenę dla 12 osób)

25 października 2009 - Teatr im. S. Jaracza z Olsztyna, "Wesele u drobnomieszczan" Bertolt Brecht

8 listopada 2009 - spektakl w ramach projektu Teatr Polska - Studio Teatralne Koło z Warszawy, "Taksówka", spektakl na podstawie filmu Chicago Cab. Źródło: www.ckit.mragowo.pl/?go=impview&l=44 [stan z 6 stycznia 2010 r.]

⁷⁹ *Mrągowskie inicjatywy kulturalne. W świetle „Zodiaku”*, „Gazeta Olsztyńska” 28 października 1996, nr 210, s. 4.

i ma na swoim koncie liczne osiągnięcia.

Od początku istnienia w skład wchodzi uczniowie mragowskich szkół, a także młodzież pracująca. W latach 1996 – 1998 zespół trzykrotnie uczestniczył w Wojewódzkich Przeglądach Teatrów Młodzieżowych w Bartoszycach, skąd trzykrotnie wracał jako zwycięzca nagrody „Dużego Bakcyła”. To spowodowało zainteresowanie zespołem przez prasę wojewódzką („Gazeta Olsztyńska”, „Gazeta Wyborcza” – Olsztyn, „Kulisy Warmii i Mazur”) i radio (radio Olsztyn i WAMA).

Za swoje największe osiągnięcie zespół uznaje wystąpienie na Scenie Debiutów w warszawskim Teatrze Ochota w 1998 r. ze sztuką wg Sławomira Mrożka pt. „Szczęśliwe wydarzenie”. Grupa pojechała tam na osobiste zaproszenie dyrektora teatru p. Tomasza Mędrzaka, który wcześniej na miejscu w Mragowie przyglądał się ich pracy.

W końcu lat 90. „Mańja” otrzymała wyróżnienie Ministra Kultury i Sztuki – „Talent”. Młodzież występowała także w ramach Mragowskiej Sceny Teatralnej, w Hajnówce, Białowieży, Kętrzynie czy Iławie. Z ich inicjatywy został również powołany Wojewódzki Przegląd Teatrów Amatorskich im. Kasi Kowal, która była ich zmarłą tragicznie koleżanką. Zespół może poszczycić się liczbą aż 20 premier⁸⁰.

Od 2003 „Mańja” współpracuje z krakowskim reżyserem Giovanni Castellanos pod kierunkiem, którego teatr wystawił sztukę „Wdowy” Sławomira Mrożka. Reżyser z Krakowa wspólnie z zespołem podjął decyzję o dalszej współpracy. W marcu 2005 r. odbyła się premiera sztuki M. Gogola „Rewizor”.

Z pod skrzydeł „Mañji” wyszło wielu młodych ludzi, którzy związali swą przyszłość z teatrem, jak aktor Robert Lubawa, Agnieszka Sienkiewicz aktorka Teatru Współczesnego w Warszawie, współpracującą z Teatrem im. Bogusławskiego w Kaliszu, czy uczący się w szkole aktorskiej Jakub Dębski⁸¹.

Podobnie jak „Gazeta Olsztyńska”, bardzo pozytywnie oceniał, kilka miesięcy później, działalność kulturalną „Zodiaku” „Dziennik Pojezierza”. W gazecie pisano o sześciu zespołach rockowych i popowych, grających w ośrodku, orkiestrze dętej pod kierownictwem Józefa Kieliszewskiego, kształtującej się grupie tanecznej po kierunkiem znanego choreografa, Piotra Galińskiego, obecnego jurora w programie telewizyjnym „Taniec z gwiazdami”, kołach literackich i plastycznych prowadzonych przez Sławomira Rudnickiego i Jana Gudelisa⁸².

Mocno podkreślano również zaangażowanie placówki w rozwój miejscowej sceny teatralnej. Mragowska Scena Teatralna, powstała z inicjatywy Ryszarda Soroki, zapraszała teatry z całego kraju, trupa teatralna „Mańja” za podjęcie się inscenizacji Rolanda Topora zdobyła pierwszą nagrodę w Wojewódzkim Przeglądzie Zespołów Teatralnych „Bakcyl”. W grupie taneczno – teatralnej „Bajka” ćwiczyły dzieci od 6 do 9 roku życia⁸³.

Na początku 1997 r. w „Zodiaku” wreszcie wymieniono piec centralnego ogrzewania na gazowe⁸⁴. Rozwiązało to, występujące w poprzednich latach, kłopoty z zaopatrzeniem placówki w węgiel.

W tym roku do listy artystycznych wydarzeń mragowskich dołączyła także kolejna, znana później w całej Polsce impreza, Kabaret Mragowo '97, przekształcony od '99 r. w Mazurską Noc Kabaretową. Głównym pomysłodawcą i organizatorem imprezy było Krakowskie Centrum Kultury

---

⁸⁰ „Mańja” ” zrealizowała m.in. :

- sztuki Sławomira Mrożka „Szczęśliwe wydarzenie”, „Męczeństwo Piotra O' Heya”
- Rolanda Topora: „Da Vinci miał rację”, „Ciupciac królową” – to klasyka współczesnego dramatu, a nie niecenzuralne słówka, jak to podnosili niektórzy panowie radni
- Eugenie Ionescu „Łysa śpiewaczka”
- Antoniego Czechowa „Oświadczyńny”, „Jubileusz”
- Henryka Sienkiewicza „Zagłoba swatem”
- S. I. Witkiewicza „Mątwa”.

⁸¹ www.ckit.mragowo.pl/?go=impview&l=15 [stan z 6 stycznia 2010 r.].

⁸² *Zaszczepianie zdrowego bakcyła. Dom z ambicjami*, „Dziennik Pojezierza” 18 marca 1997, nr 54.

⁸³ Tamże.

⁸⁴ „Gazeta Olsztyńska” 13 stycznia 1997, nr 8, s. 4.

„Rotunda”, jednak „Zodiak” od początku również brał czynny udział w jej organizacji. W trwającym od 5 do 14 sierpnia festiwalu wystąpiły znane polskie kabarety jak: Quasi Kabaret Rafała Kmity, Kabaret Moralnego Niepokoju, Po Żarcie, Czyści jak Łza, Formacja Chatelet, DeKaDe, indywidualnie pojawili się Ireneusz Krosny, Jacek Ziobro, Grzegorz Halama. Impreza rozpoczęła się przekazaniem kluczy przez burmistrz – Otolię Siemieniec Stanisławowi Tymowi, świętującemu jubileusz pracy, a następnie barwny korowód przeszedł przez ulice miasta⁸⁵.

Obfity w treści prasowe dotyczące mragowskiej placówki był rok 1998. Już w styczniu „Dziennik Pojezierza” donosił o podjętym uchwałą Rady Miejskiej połączeniu Miejskiego Domu Kultury „Zodiak” z Miejską Biblioteką Publiczną w Mragowie, w jedną instytucję, Miejski Ośrodek Kultury „Zodiak”. Decyzja była motywowana mającym przez to nastąpić zmniejszeniem kosztów utrzymania⁸⁶.

Jak już wiemy, wśród zdecydowanie dobrej oceny przez prasę mragowskiego ośrodka, zdarzały się również niezbyt pochlebne wzmianki i komentarze działalności tej instytucji. Taki również był artykuł Wojciecha Serafińskiego z „Panoramy Mazurskiej”⁸⁷, najbardziej krytyczna ocena „Zodiaku” i jego ówczesnego dyrektora, jaka ukazała się kiedykolwiek na łamach gazet.

Artykuł opisywał, zresztą w sposób bardzo krytyczny, działanie telewizji kablowej w Mragowie, równie krytycznie odniesiono się w nim do działalności ówczesnego dyrektora, Sławomira Morawskiego.

Zdecydowanie bardziej przychylna wobec Morawskiego była „Gazeta Olsztyńska”, w której ukazał się z nim wywiad, gdzie dyrektor opowiadał o wymienionej już wcześniej działalności na polu kultury „Zodiaku” oraz zapowiadał jego przyszły remont i przygotowania do obchodów 650 – lecia Mragowa⁸⁸.

„Gazeta Olsztyńska” w tamtym roku opisała również zakwestionowanie części zapisów statutu nadanego Miejskiemu Ośrodkowi Kultury „Zodiak” powstałemu po połączeniu MDK i Miejskiej Biblioteki Publicznej przez wojewodę olsztyńskiego. Wojewoda w trybie rozstrzygnięcia nadzorczego uchylił 16 lutego 1998 r. uchwałę Rady Miejskiej w Mragowie w części zapisów statutu dotyczących nienadaniu przez radnych nowo powstałemu Miejskiemu Ośrodkowi Kultury osobowości prawnej oraz niezgodny z prawem sposób powoływania dyrektora, po zasięgnięciu opinii Rady Miejskiej. Decyzja wojewody została przez miasto zaskarżona do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie⁸⁹. Powyższe zapisy dostosowano do obowiązującego stanu prawnego podczas kolejnych zmian organizacyjnych i wynikających z nich zmian w statucie (likwidacja Ośrodka Sportu i Rekreacji w Mragowie i poszerzenie zadań MOK o zadania OSiR oraz zmiana nazwy na Centrum Kultury i Turystyki. Zmiany weszły w życie z dniem 01.01.2000 r.)⁹⁰.

Poza tym w 1998 r. w „Zodiaku” uruchomiono punkt konsultacyjno – informacyjny ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, w którym raz w tygodniu można było skorzystać z darmowej porady prawnika i psychologa oraz działający przy nim Klub Abstynenta⁹¹. W grudniu zmienił się ponownie dyrektor placówki, którym został Tadeusz Stępień. Był on już wcześniej dyrektorem tego ośrodka do 1994 r. i według „Dziennika Pojezierza” dał się poznać jako animator kultury oraz dobry organizator i zarządca⁹².

Prasa odnotowała zmiany organizacyjne i zmianę nazwy placówki na Centrum Kultury i

---

⁸⁵ *Zrywać boki nad Czosem*, „Gazeta Olsztyńska” 27 – 28 czerwca 1997, nr 124, s. 1.

⁸⁶ *Razem z „Zodiakiem”*, „Dziennik Pojezierza” 5 stycznia 1998, s. 3.; Uchwała Rady Miejskiej w Mragowie Nr XLVIII/5/97 z dnia 9 grudnia 1997 r. w sprawie połączenia Miejskiego Domu Kultury „Zodiak” i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Wacława Gołowicza i utworzenia Miejskiego Ośrodka Kultury „Zodiak”.

⁸⁷ Serafiński Wojciech, *Kablówka – jaka jest?*, „Panorama Mazurska” 1998, nr 4, s. 4, 6, 11, 19.

⁸⁸ Uścińowicz Jerzy, *Pasjonaci kultury. Rozmowa ze Sławomirem Morawskim p.o. dyrektora Miejskiego Ośrodka Kultury „Zodiak” w Mragowie*, „Gazeta Olsztyńska” 21 stycznia 1998, nr 14, s. 4. Z okazji obchodów 650 – lecia Mragowa odbyła się w „Zodiaku” 50. uroczysta sesja Rady Miejskiej. Zob.: „Gazeta Olsztyńska” 3 lutego 1998, nr 23, s. 4.

⁸⁹ *Zaskarżona decyzja wojewody. Sąd nad „Zodiakiem”*, „Gazeta Olsztyńska” 10 marca 1998, nr 48, s. 4.

⁹⁰ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dn. 17.06.1998 r.

⁹¹ „Gazeta Olsztyńska” 6 lipca 1998, nr 129, s. 4.

⁹² „Dziennik Pojezierza” 15 grudnia 1998, nr 244, s. 4.

Turystyki (dalej: CKiT)⁹³.

Coraz częściej w CKiT zaczęło dochodzić do rotacji na stanowisku dyrektora placówki. W maju 2001 r. objął je Jerzy Stankiewicz, zastępując Krzysztofa Piaskowskiego. Na wniosek Stankiewicza Rada Miejska zmieniła statut Centrum i jego strukturę organizacyjną, co poskutkowało zmianami personalnymi w obrębie placówki. Na znak protestu czwórka byłych pracowników: Krzysztof Piaskowski, Edyta Danilczuk, Agnieszka Kozioł i Waldemar Cybul zarejestrowało Niepubliczne Centrum Kultury, argumentując to wykluczeniem przez nowego dyrektora wielu ważnych dla miasta imprez, jak Wybory Miss Mrągowa⁹⁴.

Stankiewicz, w 2003 r. na łamach „Kuriera Mrągowskiego” w wywiadzie przeprowadzonym przez Katarzynę Enerlich⁹⁵, bronił swojej decyzji m.in. dużym długiem odziedziczonym po poprzedniku. Przypominał także o dużej aktywności CKiT, przejawiającej się np. w zorganizowaniu w minionym roku około 90 imprez kulturalnych, typu wystawy plastyczne, koncerty, spektakle teatralne, konkursy, itd. Poza tym z zajęć proponowanych przez CKiT miało korzystać około 300 osób⁹⁶.

Atrakcyjność Centrum dla mieszkańców podniosło zainstalowanie w czytelnicy dla dorosłych dwóch stanowisk komputerowych w 2002 r., podłączonych do internetu⁹⁷. Pozwoliło to wielu, niemającym dostępu do komputera, mieszkańcom na bliższe zapoznanie się z bezcennym źródłem informacji, jakim jest internet.

W tym roku również wyremontowano mrągowski amfiteatr, na co wydano sumę 150 tys. zł. Władze miasta przeznaczyły środki na wymianę nawierzchni sceny, podniesienia zadaszenia i wykonania kanałów do przeciągnięcia kabli łączących wozy transmisyjne ze sceną. Drobniejszymi sprawami jak modernizacją ławek, wymianą szczebli i malowaniem zajęło się CKiT. Wiceburmistrz Kazimierz Chodkiewicz przewidywał, że aby doprowadzić amfiteatr do dobrego stanu będą potrzebne jeszcze 3 – 4 mln zł⁹⁸.

Remontu na większą skalę, bowiem wycenionego na 320 tys. zł, doczekało się samo CKiT kilka miesięcy później. Dzięki pożyczce Banku Ochrony Środowiska dokonano termomodernizacji budynku. Wymieniono okna, zmodernizowano kotłownię, zawory i system grzewczy. Plany inwestycyjne zaopiniował przedtem Bank Gospodarstwa Krajowego⁹⁹.

Po zlikwidowaniu jednostki wojskowej w Mrągowie, CKiT podjęło się administrowania przejętej w dzierżawę w styczniu 2003 r. przez Urząd Miasta od Agencji Mienia Wojskowego byłej hali wojskowej¹⁰⁰. Po jej remoncie¹⁰¹ Centrum do momentu przejęcia hali przez miejscową szkołę udostępniało ją mieszkańcom.

W styczniu 2003 r. burmistrz Otolia Siemieniec powołała na stanowisko dyrektora CKiT ponownie Krzysztofa Piaskowskiego¹⁰². Jego pierwszą obietnicą było otwarcie kina „Zodiak” w budynku Centrum, które miało zastąpić zamknięte kino „Mazur”¹⁰³. Kino rzeczywiście zostało otwarte 14 marca, a pierwszym filmem był „Władca Pierścieni”¹⁰⁴.

Mniej więcej w tym samym czasie, w ramach projektu Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej, utworzono w CKiT Mrągowskie Centrum Informacji¹⁰⁵. Celem tej jednostki miała być pomoc w znalezieniu pracy absolwentom szkół i bezrobotnym. Biuro udostępniało sprzęt jak

---

⁹³ *Sport w „Zodiaku”*, „Gazeta Wyborcza” 11 sierpnia 1999, nr 155, s. 3.

⁹⁴ „Gazeta Olsztyńska” 6 grudnia 2001, nr 285, s. 1.

⁹⁵ Enerlich Katarzyna, *Nasza rozmowa*, „Kurier Mrągowski”, 9 – 15 stycznia 2003, nr 2, s. 3.

⁹⁶ Przypominam czytelnikom, że niemal identyczną ilość członków klubów zainteresowań działających przy mrągowskim PDK podawała „Gazeta Olsztyńska” w 1970 r. Zob. przyp. 20.

⁹⁷ „Gazeta Olsztyńska” 23 kwietnia 2002, nr 95, s. 12.

⁹⁸ Sierdzińska Joanna, *Renowacja bez rewolucji*, „Gazeta Olsztyńska” 2002, nr 141, s. 12.

⁹⁹ Enerlich Katarzyna, *Kultura ocieplona*, „Gazeta Olsztyńska” 7 stycznia 2003, nr 5, s. 11.

¹⁰⁰ Enerlich Katarzyna, Pliszka Paweł, *Jednostka po kawalku*, „Gazeta Olsztyńska” 14 stycznia 2003, nr 11, s. 12.

¹⁰¹ Enerlich Katarzyna, *Zostały tylko kosze*, „Gazeta Olsztyńska” 22 stycznia 2003, nr 18, s. 15.

¹⁰² „Gazeta Olsztyńska” 23 stycznia 2003, nr 19, s. 10.

¹⁰³ Enerlich Katarzyna, *Dyrektor planuje seans*, „Gazeta Olsztyńska” 19 lutego 2003, nr 42, s. 15.

¹⁰⁴ Enerlich Katarzyna, *Rusza kino w centrum*, „Gazeta Olsztyńska” 13 marca 2003, nr 61, s. 11.

¹⁰⁵ Na biuro w Mrągowie przeznaczono z Ministerstwa 57 tys. zł.

komputer, internet, faks, kserokopiarkę itd. Miało pomagać w znalezieniu pracy, otworzeniu działalności gospodarczej czy złożeniu zeznania podatkowego¹⁰⁶. Projekt Ministerstwa nie przyniósł spodziewanych rezultatów i we wrześniu 2004 r. w miejscu MCI powstało Mrągowskie Centrum Informacji Turystycznej zajmujące się promocją turystyczną miasta.

Krzysztof Piaskowski zmienił także schemat organizacyjny CKiT. Dokonał redukcji etatów instruktorów placówki, ale zatrudnił też nowe osoby do obsługi kina i w Centrum Informacji. Zapowiadał także utworzenie przez CKiT własnej służby porządkowej, ze względu na duże koszty ochrony imprez masowych¹⁰⁷, niedługo potem powstała agencja ochroniarska, co zdaniem dyrektora miało doprowadzić do oszczędności nawet 40 tys. zł rocznie¹⁰⁸.

W bogatym dla CKiT w wydarzenia 2003 r. prasa odnotowała jeszcze pomalowanie ścian budynku przez grafficiarzy¹⁰⁹, na szczęście koniec roku zakończył się optymistycznie, nawiązaniem przez placówkę współpracy z amerykańską wokalistką jazzową Karen Edwards¹¹⁰.

Rok 2004 przyniósł niestety kolejne niekorzystne doniesienia prasowe o placówce. W połowie roku „Gazeta Olsztyńska” opublikowała artykuł mówiący o kontroli finansowej CKiT przez Urząd Miasta¹¹¹, która według kontrolerów wykazała rozrzutność finansową ówczesnego dyrektora, Krzysztofa Piaskowskiego. Następny artykuł, który ukazał się zarówno na łamach „Gazety Olsztyńskiej” jak i „Kurier Mrągowski”, traktował już o odwołaniu dyrektora Piaskowskiego¹¹².

W miejsce Krzysztofa Piaskowskiego burmistrz powołała, jako p.o. dyrektora Lecha Gołębickiego¹¹³, pracującego wcześniej w referacie strategii, rozwoju, promocji i integracji europejskiej Urzędu Miejskiego w Mrągowie. Nowy dyrektor zapowiedział m.in. uporządkowanie spraw finansowych i organizacyjnych Centrum¹¹⁴, czego rezultaty były widoczne dość szybko, bowiem już kilka miesięcy później „Gazeta Olsztyńska” napisała o dodatnim saldzie dochodów CKiT, pochodzącym z wpływów z imprez letnich¹¹⁵.

Można powiedzieć, że od tamtej pory ponownie powróciła dobra passa doniesień prasowych o CKiT, niestety, ostatnie kilka lat istnienia placówki to najslabiej udokumentowany w prasie okres działalności w całej jej historii.

Od 2003 r., jako dodatek do „Gazety Olsztyńskiej”, zaczął ukazywać się wspomniany już „Kurier Mrągowski”, pierwszy tygodnik skupiający się na wydarzeniach w powiecie mrągowskim. Na jego łamach relacjonowano również wydarzenia związane z CKiT.

W kwietniu tego roku w artykule, który ukazał się w „Kurierze”, opisywano przygotowania do Międzynarodowego Dnia Tańca, których inicjatorką była tancerka, instruktorka CKiT, Marta Szymborska – Łupkowska¹¹⁶. Ambitna mrągowianka chciała pokazać mieszkańcom miasta liczne grupy taneczne działające w mieście, jak „Kawałek Mrągowa”, „Akademia Przedszkolaka”, „G2”, „Wow”, „Fuks” oraz Teatr Tańca 4, w którym występowali tancerze z Mrągowa i Kętrzyna, w tym ona sama¹¹⁷.

¹⁰⁶ Pliszka Paweł, *Pomogą znaleźć pracę*, „Gazeta Olsztyńska” 14 marca 2003, nr 62, s. 16.

¹⁰⁷ Enerlich Katarzyna, *Zwalnia czy zatrudnia?*, „Gazeta Olsztyńska” 4 kwietnia 2003, nr 80, s. 16.

¹⁰⁸ Enerlich Katarzyna, *Kobiety złagodzą obyczaje*, „Gazeta Olsztyńska” 10 kwietnia 2003, nr 85.

¹⁰⁹ „Gazeta Olsztyńska” 27 sierpnia 2003, nr 199, s. 9.

¹¹⁰ Witkowski Łukasz, *Karen ze Śmietaną*, „Gazeta Olsztyńska” 28 listopada 2003, nr 278.

¹¹¹ Płoski Rafał, *Hojny gospodarz*, „Gazeta Olsztyńska” 27 maja 2004, nr 123, s. 1.; Zob.: Danilczuk Edyta, *Kultura oczyszczona*, „Kurier Mrągowski” 17 – 23 lutego 2005, nr 8, 1.

¹¹² Płoski Rafał, *Centrum bez kwitów*, „Gazeta Olsztyńska” 8 czerwca 2004, nr 133, s. 5.; Płoski Rafał, *Centrum bez kwitów*, „Kurier Mrągowski” 11 – 16 czerwca 2004, nr 24, s. 1.

¹¹³ Lech Gołębicki od tamtej pory pełni funkcję dyrektora CKiT do dziś.

¹¹⁴ Danilczuk Edyta, *Dam radę...*, „Kurier Mrągowski” 18 – 23 czerwca 2004, nr 25.

¹¹⁵ Danilczuk Edyta, *Dodatnie saldo organizatorów*, „Gazeta Olsztyńska” 2 września 2004, nr 206, s. 5.

¹¹⁶ Marta Szymborska – Łupkowska, prowadząca w CKiT grupę tańca współczesnego w momencie ukazania się artykułu, karierę z tańcem rozpoczęła w mrągowskim Domu Kultury, pod kierunkiem Małgorzaty Rafałowskiej. Od 2002 r. występowała w warszawskim teatrze „Komedia” w musicalu „Chicago”, u boku takich artystów, jak Katarzyna Skrzynecka, Barbara Melzer, czy Piotr Gąsowski. Obecnie Marta Szymborska jest w CKiT kierownikiem największego działu, organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjno – sportowych i animacji kulturalno – społecznej.

¹¹⁷ Enerlich Katarzyna, *Z „Chicago” do Mrągowa*, „Kurier Mrągowski” 24 – 29 kwietnia 2003, nr 17, s. 3.

W 2004 roku zorganizowano czwarte Dni Turystyki, w ramach imprezy odbyło się II Mazurskie Forum Czystości i I Integracyjne Spotkanie Samorządu Powiatu Mrągowskiego. Jednym ze współorganizatorów imprezy było CKiT¹¹⁸.

W tym samym roku „Kurier” opublikował wywiad z pracowniczką Centrum, Edytą Chrostek, na temat zbliżającego się VIII Wojewódzkiego Przeglądu Teatrów Amatorskich im. Kasi Kowal. Imprezę [wspominaną już w tym artykule – T.K.] organizował teatr „Mańja”, dla uczczenia pamięci niezżyjącej członkini grupy, Kasi Kowal. Uroczystość od lat nie zmieniała formy, składającej się z dwóch bloków. W pierwszej części występowały teatry dziecięce, wtedy z Olecka, Morąga i Mrągowa, następnie młodzieżowe, w roku 2004 z Lubawy, Olecka i Mrągowa. Przegląd nie miał charakteru konkursu, komisja CKiT mogła jednak przyznawać wyróżnienia¹¹⁹.

W lutym 2005 r. w „Magazynie Mrągowskim” można było przeczytać o nagrodzeniu CKiT przez Towarzystwo Kultury Teatralnej w konkursie „Bliżej Teatru”. Konkurs objął 11 województw, a mrągowska placówka była jedyną wyróżnioną w województwie warmińsko – mazurskim. Nagroda została przyznana za całokształt działań podejmowanych w kierunku upowszechniania kultury teatralnej, w szczególności za działalność teatru „Mańja” oraz organizację Przeglądu Teatrów Amatorskich im. Kasi Kowal. Jej uroczyste wręczenie odbyło się w Teatrze Ochoty w Warszawie¹²⁰.

We wrześniu tamtego roku „Kurier Mrągowski” natomiast opisywał ofertę kulturalną CKiT przeznaczoną dla mieszkańców miasta. W jej składzie uwzględniono „Mańję”, zajęcia warsztatowe z pracy kabaretowej, koło plastyczne, warsztaty muzyczne, tańca współczesnego, sekcję aerobiku, treningu siłowego, klub rowerowy oraz lekcje jogi¹²¹.

Z ważniejszych wydarzeń kulturalnych w CKiT odnotowanych w przez gazety w tamtym roku było ukazanie się wystawy fotograficznej pt. „Fotograf przyjechał”. Obejmowała ona około 70 zdjęć pochodzących ze zbioru Urzędu Konserwatora Zabytków w Królewcu i przedstawiała życie codzienne mieszkańców Prus Wschodnich na początku XX w. Autorami wystawy byli Piotr Jamski i Jan Przytkowski, powstała w związku z projektem przygotowanym przez Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, Archiwum Państwowe w Olsztynie, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie oraz Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie¹²².

Bardzo dobry okazał się dla placówki rok 2007, bowiem wtedy Mrągowskie Centrum Informacji Turystycznej, które w 2004 r. zastąpiło Mrągowskie Centrum Informacji, zostało uznane za najlepsze centrum turystyczne w konkursie Polskiej Organizacji Turystycznej, w kategorii miast do 75 tys. mieszkańców. W poprzednim roku MCIT było wyróżnione w tym konkursie. Nagrodę wręczoną podczas Targów Turystycznych TOUR SALON w Poznaniu odebrała kierownik MCIT, Ewa Zera, wraz z dyrektorem Gołębiczkim. Komisja konkursowa brała pod uwagę położenie obiektu i jego oznakowanie, łatwość dostępu, liczbę materiałów promocyjnych oraz przygotowanie kadry, w tym znajomość języków obcych¹²³.

Po otrzymaniu nagrody pracownicy nie spoczęli na laurach, bowiem już w następnym roku MCIT ponownie wygrało ten prestiżowy konkurs¹²⁴.

W tamtym roku również „Kurier” bardzo szeroko opisywał ofertę kulturalną CKiT na ferie zimowe oraz relacjonował XII Przegląd Teatrów Amatorskich im. Kasi Kowal¹²⁵.

W roku 2009 Centrum dwukrotnie pojawiała się na łamach tej gazety jako organizator większych imprez. W maju, z okazji piątej rocznicy wejścia Polski do Unii Europejskiej, odbył się

¹¹⁸ „Kurier Mrągowski” 16 – 22 września 2004, nr 38, s. 7.

¹¹⁹ Danilczuk Edyta, *Rzeczywistość jest sztuką*, „Kurier Mrągowski” 25 listopada – 1 grudnia 2004, nr 38, s. 8.

¹²⁰ *Mrągowski CKiT wyróżnione*, „Magazyn Mrągowski” 2005, nr 3, s. 3.

¹²¹ *Domy kultury pełne pasji*, „Kurier Mrągowski” 22 września 2005, nr 39, s. 16.

¹²² Brzezińska Magdalena, *Fotograf przyjechał*, „Gazeta Wyborcza” (Olsztyn) 22 – 23 października 2005, nr 247, s. 4.

¹²³ Krasowski Paweł, *Centrum turystyczne najlepsze w kraju*, „Kurier Mrągowski” 31 października – 7 listopada 2007, nr 43, s. 6.

¹²⁴ Krasowski Paweł, *Nasza Informacja Turystyczna znów jest najlepsza*, „Kurier Mrągowski” 6 – 12 listopada 2008, nr 45, s. 5.

¹²⁵ Dolińska – Baczevska Ewa, *Teatralny zmysł okazał się najlepszy*, „Kurier Mrągowski” 27 listopada – 3 grudnia 2008, nr 48, s. 13.

tam koncert poety, kompozytora Waldemara Śmiałkowskiego pochodzącego z Mrągowa¹²⁶, a w lipcu miał miejsce Ogólnopolski Festiwal Piosenki Country Dzieci i Młodzieży¹²⁷.

W połowie tamtego roku dokonano także remontu sali widowiskowej, wymieniono fotele, wykładziny, zamontowano cyfrowy system dźwiękowy Dolby Digital EX. Na wymianę czeka w dalszym ciągu oświetlenie¹²⁸.

Jak widać w ciągu ostatnich kilku lat gazety regionalne, w tym „Kurier Mrągowski”, nie poświęcały CKiT dużej uwagi, porównując z sytuacją w poprzednich dekadach poczynając od lat 60., gdy dość regularnie informowano mieszkańców miasta o ofercie kulturalnej placówki, mimo iż była ona uboższa niż obecnie.

Dla przykładu można przybliżyć działalność Centrum w latach 2007 – 2008, którą ośrodek relacjonował przy staraniach o dofinansowanie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹²⁹.

Oprócz opisywanego już Teatru „Małja” działała w tym czasie Mrągowska Scena Tańca Współczesnego stworzona przez Panią Martę Szymborską¹³⁰, zajęcia plastyczne prowadzone w dwóch grupach wiekowych, 10 zespołów (głównie rockowych) biorących udział w przeglądach i festiwalach oraz doskonalących umiejętności w pracowni muzycznej, zajęcia poezji śpiewanej oraz organizowano śpiewanie pieśni ludowych, wojskowych i patriotycznych dla osób starszych.

Inną formą edukacji kulturalnej było organizowanie przez placówkę festiwali, konkursów i przeglądów, jak: Eliminacje Rejonowe Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego, Wojewódzki Przegląd Rękodzieła Artystycznego, Impresje Artystyczne „Śpiewające Obrazy”, Festiwal „Prawa człowieka w filmie”, Wojewódzki Przegląd Plastyki Nieprofesjonalnej, czy Przegląd Teatrów Amatorskich im. Kasi Kowal.

CKiT zorganizował także w ciągu tych dwóch lat 12 koncertów, 6 spektakli w ramach Mrągowskiej Sceny Teatralnej oraz 4 dla dzieci, 32 wystawy plastyczne, fotograficzne, malarskie, historyczne, itd. Tylko w tym okresie na scenie sali widowiskowej CKiT prezentowali się tak znani wykonawcy i zespoły jak: Martyna Jakubowicz, Bernard Ładysz, Pro Forma, Grzegorz Turnau, Renata Przymek, Grażyna Łobaszewska

Poza tym Centrum współorganizowało imprezy masowe, jak wspomniany już Piknik Country, Festiwal Kultury Kresowej, Mazurską Noc Kabaretową oraz Dni Mrągowa, Akcje – Wakacje, Szeryfiadę, Wieczór Cygański, Festiwal Golonki, Pożegnanie Wakacji i Święto Solidarności i Wolności. Dochodzą do tego imprezy okolicznościowe, ferie zimowe, Europejski Dzień Bez Samochodu, Mrągowski Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy czy obchody

---

¹²⁶ Baczevska Ewa, *Centrum zaprasza na koncert z okazji wejścia Polski do Unii Europejskiej*, „Kurier Mrągowski” 23 – 29 kwietnia 2009, nr 17, s. 2.

¹²⁷ Baczevska Ewa, *Młode talenty nagrodzone statuetkami gwiazd*, „Kurier Mrągowski” 16 – 22 lipca 2009, nr 29, s. 13.

¹²⁸ *Nowa sala widowiskowa w CKiT*, „Kurier Mrągowski” 22 grudnia 2008 – 1 stycznia 2009, nr 52, s. 2.

¹²⁹ Wniosek o dofinansowanie zadania realizowanego ze środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego z dnia 25 stycznia 2008 r., Załącznik nr 2.

¹³⁰ Mrągowska Scena Tańca Współczesnego istnieje w CKiT od 2002 r. Opiekunem i choreografem zespołu jest Marta Szymborska. Grupa prezentuje swoje dokonania na mrągowskiej scenie oraz na przeglądach tanecznych. Występami uatrakcyjnia program wielu imprez, jest także gospodarzem pokazu z okazji Międzynarodowego Dnia Tańca, w którym występuje wraz z zaproszonymi gośćmi. W 2004 r. reprezentowała nasze miasto na Wojewódzkim Konkursie Tańca Współczesnego w Kętrzynie, gdzie w kategorii 10-12 lat zajęła I miejsce. W 2005 r. MSTW (grupa Magnes) wzięła udział w Mistrzostwach Grup Tanecznych Krainy Wielkich Jezior w Mrągowie, zdobywając Grand Prix w kategorii zespołów z placówek pozaszkolnych, a duet reprezentujący MSTW otrzymał wyróżnienie. 5 czerwca grupy Puls i Magnes wzięły udział VII Ogólnopolskim Turnieju Tańca Współczesnego w Grajewie. Grupa MAGNES okazała się jedną z najlepszych i zajęła II Miejsce. 19 czerwca Grupa MAGNES wystąpiła w ostatnim z cyklu Poranków Muzycznych w Teatrze im. S. Jaracza w Olsztynie, gdzie wśród różnych grup artystycznych z całego województwa, reprezentowała Mrągowo. W październiku 2007 roku najstarsza grupa reprezentowała nasze miasto w Grünberg podczas obchodów 15-lecia współpracy miast partnerskich Mrągowo – Grünberg. W styczniu 2008 r. tancerki MSTW (Gabriela Grablewska, Katarzyna Kowalczyk, Ania Gruszczyńska, Martyna Grzegórzek) wzięły udział w konkursie "Mrągowskie Talenty. Po prostu śpiewaj! Po prostu tańcz!". Martyna Grzegórzek została wyróżniona w grupie młodszej, a Gabriela Grablewska okazała się najlepszą tancerką w grupie starszej. Źródło: www.ckit.mragowo.pl/?go=impview&l=16 [stan z 6 stycznia 2010 r.].

Światowego Dnia Turystyki.

Do tego należy dodać działalność kina „Zodiak” oraz zasługującą na oddzielne opracowanie Bibliotekę Miejską.

Reasumując, należy stwierdzić, że Centrum Kultury i Turystyki w Mrągowie, które powstało jako Powiatowy Dom Kultury, przez 47 lat działalności, praktycznie od początku powstania, było jednym z największych i najprężniej funkcjonujących ośrodków kultury tego typu w województwie olsztyńskim, później warmińsko – mazurskim. Jego działalność często była dostrzegana i opisywana na łamach prasy regionalnej i mimo pojawiających się czasem złych opinii o tym ośrodku bądź jego dyrekcji, w większości była to ocena zdecydowanie pozytywna.

CKiT jest obecnie samorządową instytucją kultury Gminy Miejskiej Mrągowo, posiadającą osobowość prawną¹³¹, realizującą swoje zadania statutowe¹³² na terenie miasta Mrągowo we współpracy z instytucjami samorządowymi i państwowymi, placówkami kulturalnymi, oświatowo – wychowawczymi, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi.

Podstawą finansowania Centrum są dotacje z budżetu miasta oraz wpływy z prowadzenia działalności gospodarczej, do której instytucja ta również jest upoważniona¹³³.

CKiT kieruje dyrektor, wyłaniany w drodze konkursu na czas określony lub nieokreślony, po zasięgnięciu opinii właściwych związków zawodowych i twórczych, jego odwołanie następuje w tym samym trybie.

W strukturze organizacyjnej CKiT znajduje się 5 działów.¹³⁴

Największy, dział organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjno – sportowych i animacji kulturalno – społecznej, liczy 9 etatów. Zajmuje się głównie organizacją imprez, których organizatorem jest CKiT oraz animacją kulturalną. Zatrudnieni są w nim instruktorzy z przygotowaniem artystycznym, a także kinooperator i akustyk. Kieruje nim Pani Marta Szymborska.

Za stronę techniczną ośrodka, a także przygotowanie techniczne imprez odpowiada dział administracji i obsługi imprez (8 etatów), kierowany przez Pana Lubomira Melnickiego.

Sprawami finansowymi Centrum zajmuje się 3 osobowa sekcja księgowości, pod kierunkiem głównej księgowej – Pani Danuty Meler.

Sekretariatem i kadrami zajmuje się Pani Barbara Łotysz.

W CKiT znajduje się również Biblioteka Miejska prowadzona przez kierownika biblioteki,

---

¹³¹ Działalność CKiT prawnie reguluje Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 stycznia 2001 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.

¹³² Do podstawowych zadań CKiT Statut zalicza: 1. rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych, 2. edukację kulturalną i wychowanie poprzez sztukę, 3. gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochronę i udostępnianie dóbr kultury, 4. tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką, 5. tworzenie warunków do rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego, 6. gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych, 7. obsługę użytkowników, przede wszystkim udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie, 8. prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, wydawniczej, edukacyjnej, popularyzatorskiej, 9. zadania własne gminy dotyczące kultury fizycznej, a w szczególności: a) popularyzację walorów rekreacji ruchowej, b) organizowanie zajęć, zawodów i imprez rekreacyjno – sportowych i turystycznych, c) rozwijanie usług w zakresie rekreacji i turystyki, d) tworzenie i udostępnianie bazy turystycznej i rekreacyjno – sportowej, e) prowadzenie wypożyczalni sprzętu turystycznego na własny rachunek.

¹³³ Statut mówi, że CKiT może prowadzić działalność gospodarczą w zakresie nie wykraczającym poza zadania o charakterze użyteczności publicznej, a w szczególności w zakresie: a) organizacji imprez turystycznych i rozrywkowych, b) reklam podczas organizowania imprez, c) wydawnictw, d) organizacji kursów, e) wynajmu pomieszczeń, f) projekcji filmów. CKiT może pobierać opłaty: a) za usługi informacyjne, bibliograficzne, reprograficzne oraz wypożyczenia międzybiblioteczne, b) za wypożyczenia materiałów audiowizualnych, c) w formie kaucji za wypożyczone materiały biblioteczne, d) za niezwrócenie w terminie wypożyczonych materiałów bibliotecznych, e) za usługi gastronomiczne, handlowe, transportowe i turystyczne. Wysokość opłat, o których mowa w punktach a) i b) nie może przekraczać kosztów wykonania usługi.

¹³⁴ Struktura organizacyjna Centrum Kultury i Turystyki w Mrągowie zatwierdzona przez burmistrz Otolię Siemieniec 6 grudnia 2004 r.

Panią Barbarę Szymańską oraz pracujących w niej 5 bibliotekarzy prowadzących czytelnię, oddział dla dzieci oraz wypożyczalnię dla dorosłych. Głównym ustawowym celem biblioteki jest gromadzeniem, opracowywanie i udostępnianie zbiorów.

Ponadto w CKiT mieści się wspomiane już Mrągowskie Centrum Informacji Turystycznej, kierowane obecnie przez Pana Roberta Wróbla. W MCIT pracuje jeszcze dwóch instruktorów ds. turystyki. W ramach promocji turystycznej Mrągowa i okolic, za które MCIT było kilkakrotnie nagradzane, pracownicy prowadzą np. bardzo atrakcyjną stronę internetową¹³⁵.

Łącznie w CKiT znajduje się 31 etatów, poza tym w sezonie turystycznym, w zależności od potrzeb, zatrudniane są osoby w ramach prac interwencyjnych, publicznych i stażów absolwenckich.

Tomasz Kręciewski

student III roku historii
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Mrągowo, grudzień 2009 r.

---

¹³⁵ Zob.: www.it.mragowo.pl.